

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛΒ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

A3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση άρθρου προς δημοσίευση στη σχολική ιστοσελίδα: ο/η μαθητής / μαθήτρια (πομπός), αφορμώμενος από την επικαιρότητα (σύγχρονη γλωσσική κρίση) και απευθυνόμενος στη σχολική κοινότητα, κατεξοχήν σε μαθητές (δέκτες), εκθέτει σε προσωπικό και οικείο ύφος τις απόψεις του για τη γλωσσική κρίση που αντιλαμβάνεται στην καθημερινότητά του (περιεχόμενο άρθρου), εκθέτοντας τον προβληματισμό του επί του θέματος και προσπαθώντας να κάνει το κοινό του μέτοχο σε αυτόν, με κατάθεση προτάσεων-λύσεων περιορισμού του φαινομένου, ώστε όλοι να αναλάβουν από κοινού δράση για την προστασία της γλώσσας (σκοπός άρθρου).
- Ενδείκνυται η χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής, η επίκληση στο συναίσθημα μέσα από την παρουσίαση των κινδύνων που κρύβονται πίσω από το πρόβλημα (π.χ. αλλοίωση της πολιτιστικής μας ταυτότητας) και, φυσικά, η επίκληση στη λογική (διατύπωση θέσεων και τεκμηρίωση με λογικά επιχειρήματα).

Σύγχρονη γλωσσική κρίση

- περιορισμός λεξιλογικού πλούτου – λεξιπενία
- καθιέρωση ξένων λέξεων έναντι ελληνικών
- μορφολογική αλλοίωση της γλώσσας, π.χ. της ορθογραφίας
- συστηματική πρόχειρη ή / και λανθασμένη χρήση της γλώσσας, καθιέρωση λαθών
- γρήγορη και τυπική, μη ουσιαστική επικοινωνία

Τρόποι με τους οποίους οι νέοι μπορούν να αποτρέψουν ή να περιορίσουν τη γλωσσική κρίση:

- αντίσταση στη «γλωσσική ελαφρότητα», στην πρόχειρη χρήση της γλώσσας, που υπαγορεύεται ακόμα και από τα ΜΜΕ, καθώς και στη νοοτροπία υπεραπλούστευσής της για πρακτικούς σκοπούς (π.χ. χρήση συντομογραφιών, αρκτικόλεξων για ταχύτερη και πιο ξεκούραστη επικοινωνία στις γραπτές συνομιλίες με κινητό ή μέσω διαδικτύου).
- κατάργηση της μόδας των greeklish, που κυριαρχεί στη νεανική –κυρίως ηλεκτρονική– επικοινωνία. Προώθηση μιας «νέας μόδας» που προστατεύει τη γλώσσα και επιβολή «κυρώσεων» στους «παραβάτες» (π.χ. απομάκρυνση από μια ομάδα facebook όποιου εμμένει στη χρήση λατινικού αλφαβήτου για τις ελληνικές λέξεις).
- ανανέωση του ενδιαφέροντος για τη γνώση της γλώσσας (για εκμάθηση των κανόνων της ως συστήματος και ως επικοινωνιακού οργάνου) και για τη σωστή χρήση της (αναζήτηση του σωστού σε περίπτωση λάθους, ενίσχυση του λεξιλογίου, ενθάρρυνση για γλωσσική αυτοβελτίωση, επιδίωξη μιας επικοινωνίας όχι μηχανικής αλλά γεμάτης συναίσθημα).

B3.(25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Στο μυαλό του Ποιητή κυριαρχούν δύο αξίες, η ελευθερία και η γλώσσα. Ο ίδιος μάλιστα, προσωποποιώντας τις στο πλαίσιο ενός οράματος, τις παρουσιάζει σαν γυναίκες «αγκαλιασμένες», που βαδίζουν «εις τον δρόμο της δόξας». Προϋπόθεση της δόξας τους βέβαια είναι η νίκη στη μάχη που δίνει η καθημέρα. Η μεν ελευθερία έχει ήδη αρχίσει «να πατεί τα κεφάλια τα τούρκικα». Το 1824 άλλωστε, όταν γράφτηκε το κείμενο, η Ελληνική Επανάσταση είναι σε πλήρη εξέλιξη και οι Έλληνες έχουν ήδη δείξει ότι μπορούν να αποτινάξουν τον τουρκικό ζυγό. Την ίδια περίοδο ωστόσο δίνει τον αγώνα της και η γλώσσα, θέλοντας να «πατήσει ογλήγορα τα σοφολογιotaτίστικα», επιδιώκοντας δηλαδή να επιβάλει την απλουστευμένη, καθομιλουμένη μορφή της στον γραπτό λόγο, στη θέση των αρχαϊστικών τύπων που χρησιμοποιούσαν συστηματικά οι τότε λόγιοι. Άρα, η ευαισθησία του Ποιητή για τις δύο αυτές αξίες είναι για την εποχή του αναμενόμενη.

Δεδομένης της σύγχρονης γλωσσικής κρίσης, αλλά και της συζήτησης που γίνεται συχνά στην κοινωνία μας για τον βαθμό στον οποίο ως άτομα, αλλά και ως κράτος είμαστε ελεύθεροι, οι μαθητές / μαθήτριες αναμένεται να φανταστούν τον εαυτό τους, ή έναν ποιητή ως πνευματικό άνθρωπο, να έχει και σήμερα ανησυχίες για τη γλώσσα και την ελευθερία. Οποιαδήποτε βέβαια απάντηση επαρκώς τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται να συντάξουν ένα σχολιαστικό κείμενο των απόψεων του Τζον Λοκ, όπως αυτές μεταφέρονται από τον Φίλο του Ποιητή. Ενδεικτική είναι η χρήση α' ενικού ή και πληθυντικού ρηματικού προσώπου, ενώ αναμένεται η ανάλυση της αναλογίας που παρατίθεται στο απόσπασμα, κατά την οποία η γλώσσα παραλληλίζεται με μεγάλο ποτάμι. Το ποτάμι αυτό, για τον Άγγλο φιλόσοφο, αντιπροσωπεύει τη γνώση, «την πολυμάθεια». Αν κάποιος επιχειρήσει να το «βλάψει» και δεν το μεταχειριστεί *«καθώς πρέπει»*, π.χ. προσπαθήσει να του εμποδίσει τη ροή ή να του αλλάξει την πορεία, είναι σαν να επιχειρεί να αποκλείσει τον άνθρωπο από τη γνώση, η οποία είναι ανεξάντλητη, όπως και το νερό του ποταμού. Όποιος επιχειρεί κάτι τέτοιο, είναι κατά τον Λοκ *«εχθρός της αλήθειας και της πολυμάθειας»*

Τα παιδιά καλούνται να καταθέσουν και τη δική τους ερμηνεία στην αναλογία γλώσσας-ποταμού. Αν και η τοποθέτησή τους θα είναι για τον καθένα προσωπική, στις απαντήσεις τους είναι πιθανόν να σχολιαστεί η αδιάκοπη πορεία της γλώσσας μέσα στο χρόνο (όπως και του ποταμού που δε σταματά να κυλά), η προσαρμογή και των δύο στα εκάστοτε νέα δεδομένα, έστω και με αργό ρυθμό (το ποτάμι αλλάζει αργά την πορεία του, αν του το επιβάλλουν, και η γλώσσα ενσωματώνει αργά τις ξένες λέξεις ή τους νεολογισμούς που εισέρχονται ξαφνικά στο πεδίο της) κ.ά.